

Leszek Wojda, A. Marciniak, Jerzy Kmieciński

Włocławek

Informator Archeologiczny : badania 22, 141-142

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W wyniku eksploracji odkryto na różnych poziomach 8 zniszczonych pochówków szkieletowych, w tym jeden (grób nr 8) znajdował się w komorze grobowej (krypcie?) zbudowanej z fragmentów cegieł palcówek i płyt płaskowca łączonych gliną i zaprawą wapienną. Pochówek złożony był w trumnie, pozostałe nosiły nłkłe ślady trumien lub mar, na których zostały złożone. Pochówkł nie posiadały wyposażenia.

Eksploracja ujawniła, że pod obecną posadzką kościoła znajduje się warstwa wyrównawcza z piasku oraz liczne ślady działalności budowlanej (fragmenty cegieł palcówek, liczne ceramiczne płytki posadzkowe, fragmenty dachówek-gąstórow oraz typu młuch-mniszka) związane z kolejnymi przebudowami świątyni w XVI-XVII, XIX, XX w. Odkryto także nieliczne części detali architektonicznych w postaci fragmentów łuków i obramienia okien wykonanych z płaskowca. Odsłonięto ławę fundamentową południowej nawy - pod przejściem na krążanki - zbudowaną w wykopie wąsoprzestrzennym z dużych bloków płaskowca łączonych zaprawą wapienną.

Nieliczne ułamki ceramiki potwierdzają wstępne datowanie najstarszych odkrytych warstw budowlanych na XVI-XVII w.

Obszerniejsze sprawozdanie znajduje się w archiwum WOA-K w Kielcach.

Badania zakończone.

Widoradz, gm. Wieluń,
woj. sieradzkie,
st. 1

Muzeum Ziemi Wieluńskiej
w Wieluniu

Badania prowadził mgr Bogusław Abramek. Finansował WKZ w Sleradzu. Szósty sezon badań. Grodzisko średniowieczne.

Głównym celem badań było wykonanie dodatkowego przekopu przez wały i fosy, a więc uzyskanie dalszych informacji na temat rozwarstwienia chronologicznego obiektu oraz jego umocnień obronnych. Należy przypomnieć, że majdan został w całości zbadany w poprzednich latach. W trakcie badań pobrano próbki drewna z umocnień wałów, które pozwolą na dokładniejsze określenie czasu powstania grodu oraz momentu jego zniszczenia, które dotąd rysują się dość ogólnikowo.

Wykop liczący 35 m długości i 15 m szerokości objął swym zasięgiem 3 wały i 2 fosy. Wał 4, najbardziej zewnętrzny i stanowiący właściwie rodzaj grobli przed wodami otaczających niegdyś gród, został w tym miejscu całkowicie zniwelowany przez właścicieli łąki. Wśród zabytków ruchomych dominowały fragmenty naczyń z XIII i XIV w., dalej ułamki naczyń ręcznie lepionych datowanych ogólnie na V-VI w., kości zwierząt hodowlanych i dzikich, przedmioty metalowe, a zwłaszcza groty bełtów i sprzączki oraz pierwszy raz od początku badań fragmenty różnych przedmiotów drewnianych o nieokreślonej jeszcze funkcji. Wymienione fragmenty znaleziono w wypełnisku fosy 1, skąd wydobyto ponadto dobrze zachowaną podkowę oraz dębową dranicę 5 m długości pochodzącą z palisady wału 1, której wystający ponad wał koniec został opalony w ogniu. Stało się to przypuszczalnie podczas zdobywania i spalania grodu.

W świetle dotychczasowych badań rysuje się następujący schemat rekonstrukcyjny. U progu wczesnego średniowiecza, czyli w V-VI w. istniała w tym miejscu osada otwarta (usytuowana na kępie wśród bagien), po której pozostała warstwa kulturowa czytelna pod całym majdanem i wałami. W początkach XIII w. ewentualnie na przełomie XII/XIII w. powstaje gród obronny. Funkcja jego nie jest jeszcze w pełni wyjaśniona. Mało prawdopodobne jest łączenie go z właściwą siedzibą kasztelanów rudzkiej, natomiast mógł on stanowić prywatną posiadłość jednego z kasztelanów rudzkich lub wieluńskich. System fortyfikacyjny grodu był słosunkowo prosty, co zdaje się wynikać z samych walorów miejsca. Gród opasany był 4 wałami i 3 fosami, których łączna szerokość (z jednej strony) wynosiła 43-45 m. Główną rolę w tym systemie odgrywał wał wewnętrzny wokół majdanu o maksymalnej wysokości 2-2,5 m. Po jego zewnętrznej stronie od strony fosy znajdowała się palisada wykonana z dranic i bierwion usytuowana równolegle do stoku wału, a jednocześnie wystająca ponad jego grzbiet, zaś od strony majdanu istniała jakaś konstrukcja drewniano-kamienna. Po niej pozostała jedynie warstwa spalenizny i kamienie. Znalezione w niej zabytki wskazują na zniszczenie grodu w pierwszej połowie XIV w. Brzegi fos i zarazem zbocza wałów u podstawy wzmocnione były fascyną. Majdan miał kształt owalny i liczył ok. 880 m². Jego dziedzińce był brukowany, a nieliczne drewniane budowle (nazemne) znajdowały się wokół wału. Nie stwierdzono śladów studni na terenie majdanu.

Dotychczas nie udało się zlokalizować bramy wjazdowej oraz drogi wiodącej do grodu, co będzie głównym celem ostatniego sezonu badawczego.

Włocławek

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadził dr Leszek Wojda przy współudziale mgr A. Marciniak.

Oplekę naukową sprawował doc. dr Jerzy Kmiecński. Finansował WKZ Wrocławek. Ośmy sezon badań. Miasto (XIII-XX w.), zamek (XIV-XVIII w.).

Badania koncentrowały się na poszukiwaniu śladów osadnictwa wczesnośredniowiecznego i średniowiecznego na terenie terasy nadzalewowej położonej na prawym brzegu rzeki Zgłowiączki oraz relikwów zamku w okolicy Pałacu Biskupiego.

Wykonano łącznie 3 wykopy o pow. 36 m² i 25 odwiertów ułożonych w dwa ciągi (N-S i W-E) o skoku 10 i 5 m. W wyniku prac zinwentaryzowano 25 pozycji w tym: 373 fragmenty ceramiki, 14 fragmentów kaflí piecowych, 4 fragmenty przedmiotów metalowych, 4 fragmenty kości zwierzęcych w tym jeden półfabrykat łyżwy kościanej, ułamki naczyń szklanych i szkła taflowego, fragmenty płytek posadzkowych i kształtek ceglanych.

Wykopy i ciągi odwiertów usytuowane na terasie nadzalewowej Zgłowiączki wykazały, że na tym terenie nie ma śladów osadnictwa wczesnośredniowiecznego i średniowiecznego. Przemieszany materiał zabytkowy stwierdzony w eksplorowanych wykopach - od pradziejowego po XIX-XX w. - występuje bez warstwy kulturowej. Powyższa sytuacja potwierdza obserwacje poczynione w 1987 r. w ogrodzie i na terenie dziedzińca Wyższego Seminarium Duchownego. Obszar badany poddany rozlicznym pracom niwelacyjnym.

Wykop zlokalizowany przy zachodniej ścianie zachodniego skrzydła Pałacu Biskupiego pozwolił na odsłonięcie relikwów fundamentu ceglano- i nieregularnym wątku. Omawiany relikw odsłonięto do poziomu ławy ok. 3,2 m poniżej obecnej pow. gruntu. Fundament wykonano w wąskoprzestrzennym wykopie. Ława fundamentowa wychodzi poza lico muru na ok. 45 cm i wykonana została z drobnych partii eratyków i rumoszu ceglano- zalanych zaprawą wapienną. W partii północnej wykopu zaobserwowano prostopadły w stosunku do Pałacu (fundamentu) zniszczony przez współczesne rozbiórki pod instalację wod.-kan. - i nie posiadający z nim przewiązania, odcinek muru ceglano- o szer. ok. 60-70 cm. Omawiany relikw budowano także w wątku nieregularnym.

Wielkość cegieł, sposób murowania oraz pozyskany materiał zabytkowy zdają się wskazywać, że odkryte relikwy należy wiązać z kolejnymi przebudowami zamku w XVI-XVII w.

Materiały znajdują się w Katedrze Archeologii UŁ.

Badania będą kontynuowane.

Wrocław - Nowe Miasto,
ul. Bernardyńska

Muzeum Archeologiczne
we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Zdzisław Wiśniewski oraz Tomasz Płonka pod kierunkiem doc. dr hab. Jerzego Łodowskiego. Finansowała Dyrekcja Okręgu Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu. Pierwszy sezon badań. Zagospodarowanie koryta rzeki Oławy od wczesnego średniowiecza po czasy nowożytny.

Badania miały charakter ratowniczo-rozpoznawczy. Celem badań było ustalenie przebiegu dawnych koryt rzeki Oławy i form oraz specyfiki zagospodarowania i wykorzystania terenu w ich obrębie.

W rejonie objętym badaniami założono 10 sondażowych wykopów archeologicznych o łącznej powierzchni 393,4 m². Odsłonięto 5 profili o łącznej długości 116,6 m oraz dokonano odkrywkí architektonicznej na powierzchni około 300 m². Pozyskano 18742 zabytki ruchome oraz odkryto 10 obiektów nieruchomości, a także umocnień nabrzeży koryt cieków wodnych, pomost przybrzeżny i wodociąg.

Uchwycono przebieg czterech koryt rzecznych. W profilu południowym wykopu budowla- nego uchwycono krawędź wschodnią koryta cieku o przebiegu N-S. Na północ od tego profilu, w obrębie wykopów VI/88 i VIII/88, stwierdzono istnienie dawnego koryta o przebiegu SE-NW. Jego krawędź północną umacniała konstrukcja z dranic ustawionych na szlorze wzmocnionych pionowo wbitymi słupami.

Trzecie z odkrytych koryt uchwycono w wykopach I/88, II/88, V/88 i VI/88, około 20 m na północ od powyżej opisanego. Biegło ono z SE-NW. Jego południową krawędź wzmocniono szalunkiem z dranic ustawionych na szlorze zachowany do wysokości około 90 cm, wzmocniony obustronnie pionowymi słupami. Od strony koryta do szalunku przylegał posadowiony na dwóch rzędach słupów pomost przybrzeżny. Krawędź północna tego koryta - również oszalowana - utęgała przynajmniej trzykrotnemu przesunięciu. W obrębie tego koryta przeprowadzono eksplorację części zasypiska, gdzie pozyskano liczny materiał zabytkowy reprezentowany przez naczynia i fragmenty naczyń ceramicznych, przedmioty metalowe, m. in. topór, liczny zespół zabytków wykonanych z surowców organicznych takich jak kość i róg (płytką rogowa z inskrypcją), drewno (grzebyki), skóra (stopka pochwy miecza z wytłaczanym herbem), i tkanin (sakiewka). Materiał ten można datować ogólnie na 2 poł. XIII w. i na XIV w.

Krawędź wschodnią ostatniego z cieków o przebiegu N-S odkryto w wykopie III/88. Umoc-